

Vorzsák Orsolya¹ – Vladár Zsuzsa² – Varga Éva Katalin¹¹Semmelweis Egyetem Szaknyelvi Intézet²Nemzeti Közszerológati Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék

A könnyen érthető kommunikáció alkalmazhatósága magyar betegtájékoztató oldalakon

<https://doi.org/10.48040/PL.2025.2.4>

Egyre fontosabb társadalmi igény, hogy biztosítsuk a nyelvi-értelmi akadállyal küzdők jogait, köztük azt, hogy hozzáférjenek az egészségügyi információkhoz. Ezt az igényt szolgálja a könnyen érthető kommunikáció (KÉK) szabályrendszere, amely azonban a magyar nyelvű KÉK egészségügyi szövegekhez még nem ad útmutatást. Jelen kutatásunkban azt vizsgáltuk, hogy a jövőbeli magyar nyelvű könnyen érthető betegtájékoztatókban milyen terminusokat javasolhatunk. Vizsgálatunk előzménye egy korábbi pilotkutatásunk, amelyben német nyelvű standard és könnyen érthető (Leichte Sprache) betegtájékoztató szövegpárok terminológiahasználatát és terminusmagyarázó stratégiáit vizsgáltuk. Jelen kutatásunk korpusza három alkorpuszból áll: a magyar webbeteg.hu portál osteoporosis (csontritkulás) témájú magyar standard nyelvű betegtájékoztatóiból; ugyanezen témában német standard nyelvű és német KÉK betegtájékoztatókból. A három alkorpuszból szoftverrel és manuálisan kigyűjtöttük a terminusokat, majd ezeket szótári adatok alapján szaknyelvi szintekhez soroltuk, szemantikai transzparencia és webkorpuszokban való gyakoriság szempontjából elemeztük. Cikkünkben lépésről lépésre bemutatjuk azt a javasolt eljárást, amellyel a standard magyar nyelvű betegtájékoztatókból kiindulva összeállíthatjuk a magyar KÉK betegtájékoztatók terminuskészletét. A későbbiekben célunk könnyen érthető mintaszövegek kidolgozása orvosokkal és gyógypedagógusokkal együttműködve és az érintett célcsoportokkal tesztelve.

Kulcsszavak: orvosi terminológia, könnyen érthető kommunikáció (KÉK), betegtájékoztatók, korpuszalapú elemzés, szaknyelvi nyelvhasználat

Bevezetés

Az 1960-as évek óta Európában és Amerikában is egyre nagyobb igény mutatkozott a könnyen érthető jogi, közigazgatási és egészségügyi témájú tájékoztató szövegekre, kialakult a könnyen érthető szövegek létrehozásának gyakorlata, majd a gyakorlati tapasztalatok mentén megfogalmazták a szabályrendszerét is. Az Európai Unió 2016-ban kiadott irányelve a közsféra honlapjainak és mobilalkalmazásainak akadálymentességéről (WAD 2016/2102/EU, HL L327, 2016:1–15) a közsférában működő szervezetek számára írta elő a honlapok és mobilalkalmazások akadálymentességét, míg a 2019/882 EU-s irányelv (EAA 2019/882/EU, HL L151, 70–1115) a digitális termékek gyártóira (pl. okostelefonok, számítógépek, e-könyv olvasók, önkiszolgáló terminálok) és az elektronikus szolgáltatásokra (pl. banki, telekommunikációs, e-kereskedelmi és audiovizuális médiaszolgáltatások) terjesztette ki ezt a kötelezettséget 2025-ig. Németországban e követelmények átültetését a fogyatékkal élők egyenlő esélyeiről szóló törvény (BGG, 2002: §4, §11) és az információtechnika akadálymentességéről szóló rendelet (BITV, 2002/2013: §1–§3) biztosítja a közintézmények számára, míg az akadálymentesítés megerősítéséről szóló törvény (BFSG, 2021:§2–§3) a piaci digitális termékek gyártóira és az elektronikai szolgáltatásokra vonatkozik. Magyarországon a 2018. évi LXXV. törvény (Országgyűlés Hivatala, 2022:1–3) kötelezi a közintézményeket honlapjaik és mobilalkalmazásaik akadálymentes kialakítására. A BGG kötelezővé tette a könnyen érthető nyelv (*Leichte Sprache*) használatát bizonyos esetekben, a BITV és a BFSG pedig a nyelvi akadálymentesítés lehetséges eszközeként ajánlja azt. A magyarországi 2018. évi LXXV. törvény nem tartalmaz kötelező nyelvi akadálymentesítési előírásokat, hanem inkább a digitális hozzáférhetőség technikai aspektusaira összpontosít.

A magasan terminologizált szaknyelvi egészségügyi tájékoztató szövegek megértésében a kompetens beteg tájékoztatást kérhet (Fogarasi, 2018:794–795). Ebben segíthetnek a KÉK szabályait követő beteg-tájékoztatók, hiszen sajátos terminushasználati stratégiájuk segítségével a kognitív képességzavarral élő betegek számára is lehetővé tehetik a tájékozódáshoz való jogot. Bár már léteznek a magyar könnyen érthető nyelvre vonatkozó általános szabályrendszerek (Csató, 2002; Gruiz, é.n.; Inclusion Europe–ÉFOÉSZ, 2009a, 2009b, 2009c; Inclusion Europe HU, 2017), a magyar egészségügyi témájú könnyen érthető szövegek megírásához használható szakspecifikus útmutatók és szövegminták még hiányoznak, holott a magyar egészségügyi törvény (1997. évi CLIV. törvény) előírása szerint a betegnek joga van a számára érthető tájékoztatáshoz (Varga–Lengyel, 2023:29).

Jelen kutatás a magyar nyelvű könnyen érthető beteg-tájékoztatókra, ezen belül az ott felhasználható terminuskészlet körülhatárolására irányul. Vizsgálatunk arra a kérdésre kereste a választ, hogy a köznyelvi, standard nyelvű beteg-tájékoztatók mely terminusai alkalmazhatók és melyek kerülendők a KÉK-szövegben. Eredményeink alapján javaslatot teszünk a magyar nyelvű KÉK egészségügyi szövegek terminuskészletének kialakítására alkalmas módszerekre.

A kutatás háttere és előzménykutatásunk

A könnyen érthető kommunikáció (KÉK) világszerte a fogyatékos emberek érdekvédelmi szervezeteitől indult a 20. század második felében, a gyakorlat megelőzte a témával kapcsolatos szabályzatok és elméleti művek kidolgozását. A közérthető nyelv (*plain language*, *leichte Sprache*) igénye az 1960-as években jelent meg Amerikában, majd Kanadában és Németországban, végül 1998-ra megszületett az amerikai Easy-to-Read összefoglaló könyve (SEC, 1998). Németországban 1987 óta jelenik meg könnyen érthető kommunikációval foglalkozó folyóirat (*Lebenshilfe*, 1987-), és 2003-ban fogalmazták meg az információk akadálymentesítésének szükségességét. Az 1980-as években Finnországban és Svédországban is kidolgozták a KÉK modellt értelmi fogyatékos emberek számára. 2002 óta Magyarországon az Értelmi Fogyatékos-sággal Élők és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetsége (ÉFOÉSZ) vállal szerepet a KÉK elterjesztésében (Farkasné, 2018:65–66; Horváth, 2020:41–43).

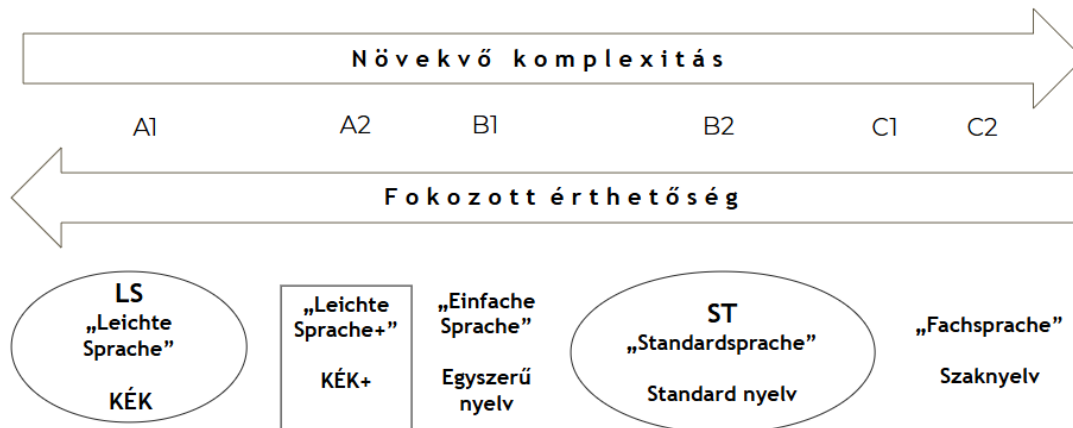
A szakirodalom elsődleges és másodlagos célcsoportot különböztet meg a könnyen érthető szövegek címzettjein belül. Az elsődleges célcsoportba tartoznak az intellektuális képességzavarral, a specifikus képességzavarral és a gyenge nyelvi készséggel élők (Farkasné, 2018:68), a másodlagosba az olvasási nehézségekkel élők (pl. gyermekek, idősek), az idegen nyelvet tanulók és a különböző képességzavarokkal élők, illetve a felsorolt célcsoportok segítői (Hansen-Schirra–Maaß, 2020:19). A KÉK német (Bredel, 2015:11–12) és magyar definíciója (Farkasné, 2018:70) egyaránt a következő elemeket emeli ki: 1) a KÉK a köznyelv változata; 2) a lényegi információkat adja át; a feltételezett befogadók ismeretszintjéhez igazítva; 3) a mondat szerkezet, a szókincs egyszerűsített; 4) a szöveget képek, illusztrációk kísérik.

Német szakértők a könnyen érthető kommunikációt a nyelvi szintek komplexitását szemléltető skála bal oldalán helyezik el, ahol a skála másik végét a legkomplexebb szakszövegek jelentik (lásd 1. ábra). A skála a Közös Európai Nyelvi Referenciakeret (KER) szintjeinek is megfeleltethető. Az A1–A2 szintnek megfelelő *Leichte Sprache*/KÉK és a B2 szintnek megfelelő standard/komplex, azaz köznyelvi szint között helyezkedik el a standard egyszerű változata, ami a B1-nek felel meg¹. Christine Maaß (2020) pedig a skálát tovább finomítva szétválasztotta az elsődleges célcsoportba tartozók számára megfelelő A1 szintű KÉK-et és a másodlagos célcsoportba tartozók számára megfelelő A2 szintű KÉK+ szintet. Ezek a felhasználók könnyebben értelmezik az egy fokkal komplexebb szövegeket, és ezáltal kevésbé érzik stigmatizálónak a KÉK+ szövegeket, mint a teljesen leegyszerűsített KÉK-

¹ <https://www.capito.eu/leichte-sprache/>

szövegek használatát (Hansen-Schirra–Maaß, 2020:190). Míg a német könnyen érthető nyelv konkrét szabályaival egy egyértelműen körülhatárolható egység, az egyszerű nyelv egy kontinuumként fogható fel, amely áthidalja a szaknyelv (vagy standard nyelv) és a könnyen érthető nyelv közötti szakadékot (Maaß 2020:14). A nyelvi szintek német elnevezései az 1. ábrán találhatók.

1. ábra. A könnyen érthető kommunikáció elhelyezkedése a nyelvi szintek skáláján (Hansen-Schirra – Maaß 2020:18; Maaß 2020:14; capito.eu/leichte-sprache alapján)



Azonban a célcsoportok szempontjából nézve ez a modell nem statikus, hanem nyelvhasználati szituációk szerint módosulhat. A megfelelően alkalmazott nyelvi szint a betegtájékoztató szövegek létrehozásakor nemcsak az olvasási készségtől függ, hanem az előzetes tudástól, a korábbi tapasztalatoktól és attól a helyzettől is, amelyben az információt kapjuk (Hansen-Schirra–Maaß, 2020:18; Maaß, 2020:14). A KÉK-szabályok szerinti szöveg lehet eredeti megfogalmazás: elsődleges szöveg, és lehet egy eredetileg standard nyelven íródott szöveg tartalmi és formai redukciója: másodlagos szöveg (Farkasné, 2018:68, Maaß, 2020:190). Ez utóbbi az eredeti standard szöveg teljes nyelven belüli fordítását, azaz globális intralingvális fordítását jelenti (Dobos, 2022:70; Dobos 2018:191–192). Az intralingvális fordítás során a fordító a célközönség számára nehezen érthető vagy nem releváns tartalmakat szelektálja vagy magyarázza (Mány, 2022:77). Több németországi internetes betegtájékoztató honlapnak létezik KÉK változata, ahol egy kattintással lehet váltani a standard és a könnyen érthető szövegváltozat között (Apotheken-Umschau², Patienten-Information³). A cikk végén összegyűjtve felsoroljuk a további tájékozódáshoz használható oldalakat.

Az egészségügyi kommunikációt vertikális és horizontális rétegzettség jellemzi. A horizontális tengelyen az egyes szakterületekhez tartozó szaknyelvek helyezkednek el. A függőleges tengely a nyelvhasználat absztrakciós fokát jelöli az elméleti/tudományos, a gyakorlati/szakmai és a közvetítőnyelvek szintjén. A könnyen érthető betegtájékoztatók nyelve horizontálisan az adott szakterület orvosi szaknyelvéhez, vertikálisan pedig a közvetítő nyelvekhez sorolható, amely a szakma képviselői és a laikusok közötti írásbeli kommunikációt szolgálja (Roelcke, 2014:155; Kuna, 2024:19–20).

A KÉK tartalmi szabályai a definícióban említett szempontok szerint a befogadók világról való ismereteinek feltételezett szintjéhez igazodnak. Az információk a szövegben egymásra épülnek, a fogalmazás építkező jellegű, köznyelvi és konkrét dolgokra utaló szavakat használ. Kerülendő az elvont fogalmak, az idegen szavak, a mozaikszók, a szakszavak,

² <https://www.apotheken-umschau.de/>

³ <https://patienten-information.de/> (az oldal jelenleg nem elérhető)

valamint a rövidítések. Az elkerülhetetlen szakkifejezéseket az első előforduláskor érthetően meg kell magyarázni, a betegedukáció részeként mintegy meg kell tanítani (Kuna–Mány, 2021:377). Javasolt az állító szerkezetek használata a tagadó szerkezetek helyett, illetve cselekvő szerkezetek a passzív szerkezetek helyett (ez főleg a németben fontos szempont). A névszói szintagmák helyett ajánlott az igésítés, és kerülendő a szinonimák használata. Az összetett szavakat kötőjellel célszerű tagolni (Farkasné, 2018:71–72; Inclusion Europe HU, 2017; Maaß, 2015:35).

Egy korábbi kutatásunkban (Vorzsák et al., 2024) a német nyelvű KÉK-szövegek terminológiai vizsgálatát végeztük el: a standard, azaz komplex és a könnyen érthető tájékoztatókat hasonlítottunk össze a terminológiahasználat szempontból. Azt tapasztaltuk, hogy a német KÉK-szövegek főként a német eredetű terminusokat részesítik előnyben a görög–latin eredetű terminusokkal szemben. Előfordulnak idegen eredetű terminusok is, ha a német megfelelő szemantikailag nem transzparens, kompozicionálisan nehezebben értelmezhető, azaz a jelentése nem számítható ki a részeinek a jelentéséből (Ladányi, 2005:12). A német KÉK-szövegek kerülnek az összetett szavakat, megértést segítő hiperonimákat használnak, és új terminust csak építkező jellegű magyarázat után vezetnek be.

A vizsgálat módszere és a korpusz bemutatása

Mivel magyar nyelven még nincsenek egymással összevethető, standard és KÉK-szövegpárok ugyanarról az egészségügyi témáról, ugyanabban a műfajban, ezért a korábban vizsgált német nyelvű szövegpárokat is felhasználtuk vizsgálatunkban. A fordítástudomány már korábban is alkalmazta a korpusznyelvészeti megközelítést (Baker, 1995; Péch 2010), így a kutatásunkban is ezt használtuk. A csontritkulás témájú beteg-tájékoztatókból összeállított korpuszunkban három alkorpusz szerepelt: 1) standard német nyelvű beteg-tájékoztatók (8645 token); 2) könnyen érthető német nyelvű beteg-tájékoztatók (1524 token); 3) standard magyar nyelvű beteg-tájékoztatók (12940 token). A három alkorpuszt szoftveresen és manuálisan vizsgáltunk. A Sketch Engine korpuszlekérdező szoftver segítségével alkorpuszonként kulcsszavas keresést, gyakorisági vizsgálatot és konkordanciavizsgálatokat végeztünk. A kulcsszavakat manuálisan megtisztítottuk, a különböző írásmódú variánsokat (pl. ném. *Calcium–Kalzium*, m. *osteoporosis–oszteoporózis*) összevontuk, majd a terminusjelölteket a fókuszkorpuszban való előfordulásuk gyakorisága szerint rendeztük. Minden görög–latin és vernakuláris orvosi szakkifejezést terminusnak tekintettünk, valamint az olyan köznyelvi szavakat is, amelyek orvosi ismeretekhez kapcsolódnak vagy amelyeknek speciális jelentése vagy jelentésárnyalata van orvosi kontextusban. Megkerestük a német standard és a könnyen érthető beteg-tájékoztatókban egyaránt előforduló terminusokat, majd a magyar terminuslistában kijelöltük a német beteg-tájékoztatókban használt terminusok jelentésbeli megfelelőit. A két német alkorpuszban vizsgáltuk az összetett szavak gyakoriságát is.

A standard magyar beteg-tájékoztatókban azonosított terminusok szaknyelvi szintjének meghatározásához egy korábbi, a Webbeteg.hu⁴ portál „Orvos válaszol” rovatának terminológiahasználatát feltérképező kutatásunk (Varga et al., 2024) módszerét alkalmaztuk. A terminusokat a „Magyar értelmező kéziszótár” (ÉKsz²), illetve a Duden Onlinewörterbuch⁵ (Duden) alapján három kategóriába soroltuk: 1. szaknyelvi minősítés nélküliek, 2. szaknyelvi minősítéssel ellátottak, 3. a köznyelvi szótárakban nem szereplő szűk szaknyelvi használatú terminusok. Mivel a korábbi vizsgálatban azt tapasztaltuk, hogy mind az orvosok, mind a betegek leggyakrabban használt terminusai a köznyelvi szavak és a köznyelvbe tartozó, de orvosi ismeretekre utaló szavak voltak, továbbá a köznyelvi és a szaktudást jelölő

⁴ <https://www.webbeteg.hu>

⁵ <https://www.duden.de/woerterbuch>

szakkifejezések között fokozatos átmenetet figyeltünk meg, jelen kutatásban kizárólag a szaknyelvi minősítésű vagy a csak szakszótárakban szereplő terminusokra koncentráltunk.

A vizsgálat második részében három fogalom (a csonttritkulás, a változókor és a cukorbetegség) megnevezésére szolgáló, szótári adatok alapján szaknyelvinek minősített terminus elemzését végeztük el. Azt vizsgáltuk, hogy a német intralingvális fordítók milyen szempontok figyelembevételével választották ki a német KÉK betegtájékoztatóban felhasznált terminusokat. Vizsgálati szempontjaink a következők voltak: 1) az érthetőség a szemantikai transzparencia szempontjából; 2) a terminusok nyelvhasználati jellemzői, szótári adatok (szaknyelvi minősítés és elterjedtség); 3) gyakoriság a webkorpuszokban. Bár a német terminusok nyelvhasználati jellemzői a „Digitales Wörterbuch der deutschen Sprache”⁶ (DWDS) trendgörbéi alapján jól meghatározhatók, a magyar terminusok vizsgálatához nem áll rendelkezésünkre hasonló eszköz, ezért a Sketch Engine-ben található German Web 2023 (19993 millió token) és Hungarian Web 2023 (4320 millió token) korpuszokban megfigyelhető gyakoriság figyelembevételével következtettünk a terminusok aktuális elterjedtségére.

Eredmények

A betegtájékoztatók terminológiai elemzése

A magyar standard, a német standard és KÉK betegtájékoztatók leggyakoribb terminusainak összehasonlításáról végzett szoftveres és manuális vizsgálat eredményeit az 1. mellékletben összegeztük (lásd 1. melléklet).

A magyar standard betegtájékoztató leggyakoribb 25 terminusának ÉKSz²-ben való adatoltsága alapján megállapíthatjuk, hogy közülük 15 köznyelvi szó, mindössze háromnak (*csonttritkulás*, *kalcium*, *hormon*) van szaknyelvi minősítése, és csak öt (*oszteoporózis*, *csontsűrűség*, *csonttömeg*, *megelőzés*, *csontvesztés*, *menopauza*) a köznyelvi szótárban nem szereplő orvosi szakszó. Ezzel szemben a német standard korpusz leggyakoribb terminusai között 11 köznyelvi, tíz szaknyelvi minősítésű terminust – köztük öt görög–latin eredetűt, (*Osteoporose* 'csonttritkulás', *Trabekel* 'csontgerenda', *Fraktur* 'törés', *Osteoblast* 'csontképző sejt', *Osteoklast* 'csontlebontó sejt') – és négy, a köznyelvi szótárban nem adatolt vernakuláris szakszót találtunk, amelyek kivétel nélkül a *Knochen* 'csont' összetételei voltak (*Knochenendichte* 'csontsűrűség', *Knochenumbau* 'csontátépülés', *Knochenmasse* 'csonttömeg', *Knochenbälkchen* 'csontgerenda'). A német standard szövegben több terminus görög–latin és vernakuláris szinonimapárja fordult elő, pl. *Osteoporose* – *Knochenchwund* 'csonttritkulás', *Trabekel* – *Knochenbälkchen* 'csontgerenda', *Fraktur* – *Bruch* 'törés'. A standard szövegek kétféle (latinos és köznyelvi) írásmódjához képest (*Calcium* – *Kalzium*) a német KÉK-szövegek írásmódja egységes, csak egyféle írásmód szerepel (*Calcium*).

A magyar és a német terminuskészletben megfigyelhető különbségek a német standard betegtájékoztatók részletesebb, a csontok szerkezetét és a csonttritkulás folyamatát tárgyaló, speciálisabb orvosi ismeretekre alapozó leírásából fakadnak. A német KÉK-szöveg létrehozója az intralingvális fordítás során a speciálisabb ismereteket igénylő részeket kihagyta vagy jelentősen leegyszerűsítette. Feltehetően ez az oka annak, hogy a német KÉK-szövegnek lényegében csak 7 terminusa egyezik a standard szöveg vizsgált 25 leggyakoribb terminusának valamelyikével (*Knochen* 'csont', *Osteoporose* 'csonttritkulás', *Calcium* 'kalcium', *Vitamin* 'vitamin', *Körper* 'test', *Risiko* 'kockázat', *Bewegung* 'mozgás'; a *Knochenchwund* 'csonttritkulás' az *Osteoporose* magyarázatában fordul elő).

A szaknyelvi minősítésű szavak (pl. *Osteoporose* 'csonttritkulás', *Trabekel* 'csontgerenda', *Osteoblast* 'csontképző sejt', *Osteoklast* 'csontlebontó sejt') a német és a

⁶ <https://www.dwds.de/>

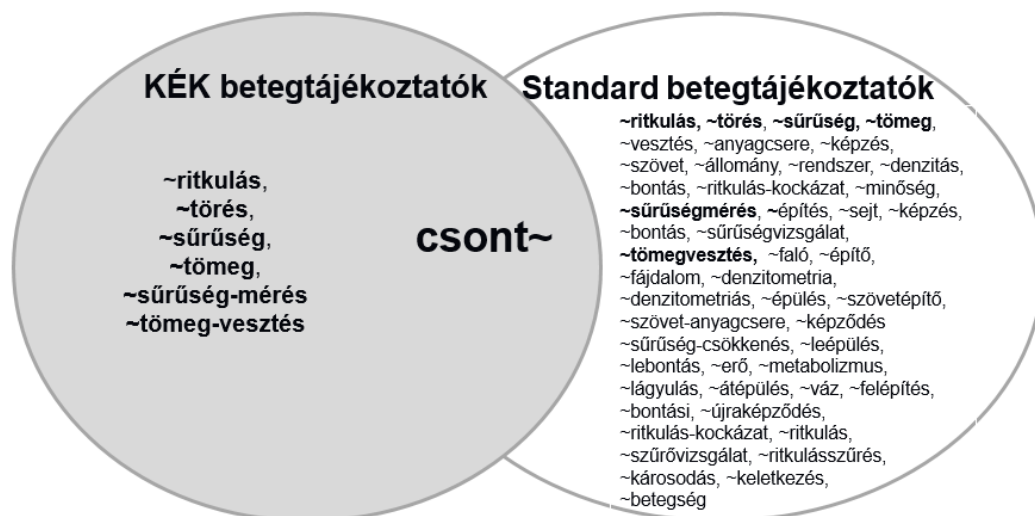
magyar köznyelvi szótárban való adatolásában megmutatkozó különbségek azzal magyarázhatók, hogy a Duden Onlinewörterbuch korpuszalapú szótár, naprakészen követi a köznyelvben zajló lexikai változásokat és a szaknyelvi terminusok determinologizációs folyamatait, míg a „Magyar Értelmező Kéziszótár” 2003-as 2. kiadása (ÉKsz²) (Pusztai, 2003) már több mint 20 éves nyelvallapotot tükröz: az azóta eltelt idő alatt változott a nyelvhasználók hozzáférési lehetősége az egészségügyi ismeretekhez, ahogy az egészséghez való viszonyuk és egészségműveltségük is, ami hatással van a laikusok terminológiaismeretére és következésképpen az egyes terminusok szaknyelvi szintekhez tartozására is.

Az 1. mellékletben a három alkorpusz közös jelentéstartalmú terminusait kétféle jelöléssel emeltük ki: a magyar és a német alkorpuszok jelentésükben egyező terminusait félkövérrel, a német standard és könnyen érthető betegtájékoztatók közös terminusait pedig dőlt betűvel jelöltük (lásd 1. melléklet).

A vizsgált német standard szövegek terminusai közül mindössze nyolc fordult elő a könnyen érthető betegtájékoztatókban (közülük a *Knochenschwund* 'csontritkulás' csak kétszer, kizárólag az *Osteoporose* magyarázatában). A kevés egyezés oka – a speciális ismereteket igénylő részeknek az intralingvális fordításban már említett kihagyásán kívül – az is lehetett, hogy a német KÉK szabályai szerint kerülni kell az összetételek használatát. A német standard korpuszban a *Knochen*- 'csont-' előtagú összetételek voltak a leggyakoribbak, 27 ilyen összetételt találtunk benne (309 előfordulásban). A német KÉK betegtájékoztatókban csak hat *Knochen*- 'csont-' előtagú összetétel fordult elő (47 előfordulásban): ~*masse* 'csonttömeg', ~*dichte-messung* 'csontsűrűségmérés', ~*umbau* 'csontátépülés', ~*schwund* 'csontritkulás', ~*bruch* 'csonttörés'. A magyar standard betegtájékoztatókból is kigyűjtöttük a *csont*- előtagú összetételeket. A 49 összetétel között azonosítottuk a német standard szövegek terminusainak megfelelőit. Három utótag esetében a görög–latin és a vernakuláris terminus szinonim használatát fedeztük fel: *csontdenzitás* – *csontsűrűség*, *csontdenzitometria* (*csontdenzitometriás*) – *csontsűrűségmérés*; *csontmetabolizmus* – *csontanyagcsere*.

A német KÉK-betegtájékoztatókban szereplő összetételekből kiindulva kiválasztottuk azokat, amelyeket egy tervezett magyar nyelvű csontritkulásról szóló KÉK betegtájékoztatóban is használnánk (lásd 2. ábra). A preferált összetételeket az ábrán félkövérrel jelöltük. A német könnyen érthető szövegek szabályát követve az összetett szavakat kötőjellel tagolva közöltük.

2. ábra. A *csont*- összetételei standard és KÉK betegtájékoztatókban



Terminusválasztás a KÉK betegtájékoztatókban

A vizsgálat második részében olyan terminusokkal foglalkoztunk, amelyeknek a görög–latin és a vernakuláris szinonimái egyaránt szerepeltek a magyar és a német standard alkorpuszokban is. Három fogalom, a 'csontritkulás', a 'változókor' és a 'cukorbetegség' megnevezésére szolgáló terminusokat elemeztük részletesen.

A KÉK szabályrendszere alapján az idegen terminusok kerülendők, azonban ezt a szabályt nem alkalmazhatjuk mechanikusan. Ha egy szó jelentése nem transzparens, érdemesebb lehet az idegen terminust használni. Ezt figyelhetjük meg a német KÉK betegtájékoztatóban a 'csontritkulás' kifejezésének esetében, ahol az intralingvális fordító a görög eredetű *Osteoporose*-t részesítette előnyben a vernakuláris *Knochenschwund* orvosi terminussal szemben. A választásnak több oka lehet. Egyrészt a vernakuláris *Knochenschwund* szó szerinti jelentése 'csontsorvadás', ami kompozicionálisan nehezen értelmezhető. A 'csontsűrűség' jelentésű *Knochendichte* terminus jelentése az összetétel elemeinek jelentéséből kiszámítható, ezért jól használható a KÉK betegtájékoztatóban. Az *Osteoporose* pedig a német *porös* és a *porig* 'likacsos, porózus' melléknévvel asszociálva részben transzparenssé válik, építkező jellegű magyarázat után bevezethető a KÉK-szövegben: „*Osteoporose ist eine dauerhafte Krankheit der Knochen. Ein anderes Wort dafür ist Knochen-Schwund.*” > 'Az oszteoporózis a csontok tartós betegsége. Más szóval csontritkulásnak is nevezik'. Ezen kívül a korpuszalapú Duden-szótár szerint a vernakuláris *Knochenschwund* a köznyelvben kevésbé ismert és ritkább is, mint az *Osteoporose* (Duden). A szótár megállapítását a German Web 2023 webkorpusz⁷ adatai is alátámasztják: az *Osteoporose* tízszer gyakoribbnak bizonyul a mai nyelvhasználatban, mint a *Knochenschwund* (lásd 1. táblázat). Egy magyar nyelvű KÉK-szövegben ezzel szemben a *csontritkulás*-t használnánk, amelynek szemantikai transzparenciáját a *csontsűrűség*, *csontsűrűségmérés* terminusokban szereplő *sűrű*–*ritka* ellentétpár képszerű és beágyazott jelentése révén is erősíti. Az *oszteoporózis* / *osteoporosis* a magyarban a tudományos orvosi szaknyelv szintjéhez tartozik, az Éksz²-ben még szaknyelvi minősítéssel sem szerepel. A standard betegtájékoztatóban a *csontritkulás* majdnem dupla számú találattal rendelkezik, mint az idegen terminus (103:59), és a Hungarian Web 2023 webkorpuszban⁸ is körülbelül ötször gyakoribb (lásd 1. táblázat).

1. táblázat. A csontritkulás, változókor és cukorbetegség terminusainak gyakorisága a German Web 2023 és a Hungarian Web 2023 webkorpuszokban

Német terminus	German Web 2023	Magyar terminus	Hungarian Web 2023
Osteoporose	41657	oszteoporózis osteoporosis	1370 3911
Knochenschwund	4260	csontritkulás	26777
Menopause	15623	menopauza menopausa	15539 666
Wechseljahre	41381	változókor / változó kor	6389
Diabetes	226616	diabétesz diabetes	16433 13008
Zuckerkrankheit	10299	cukorbetegség	69367

A változókor megnevezésére a német KÉK betegtájékoztató a vernakuláris *Wechseljahre* 'változókor' terminust használja, ami azonban a standard betegtájékoztatóban egyszer sem fordul elő. Bár a Duden-szótár a *Klimakterium* és *Klimax* terminusokat adja meg

⁷ https://app.sketchengine.eu/#dashboard?corpname=preloaded%2Fdetenten23_rft3

⁸ https://app.sketchengine.eu/#dashboard?corpname=preloaded%2Fhutenten23_hp2

a *Wechseljahre* szinonimáiként, a német és a magyar standard betegtájékoztatóban egyaránt a *Menopause*, illetve *menopauza* szerepel, amelynek a változókorra jellemző állapotot jelölő 'menstruáció megszűnése' alapjelentése metonímia révén a 'változókori (ideje)' jelentéssel bővült. Mivel alkorpuszainkban kevés találatunk van ahhoz, hogy a nyelvhasználatra vonatkozóan következtetéseket vonjunk le, a terminusválasztás megalapozásához a German Web 2023 és a Hungarian Web 2023 webkorpuszok adataiból indultunk ki (lásd 1. táblázat). A német webkorpuszban a *Wechseljahre* kb. két és félszer gyakoribb, mint a *Menopause*, amiből arra következtethetünk, hogy az idegen terminus DWDS-ben megfigyelhető előretörése mellett a vernakuláris terminus napjainkban még ismertebb és elterjedtebb. Ezzel szemben a magyar webkorpuszban a vernakuláris *változókori/változó kor* a *menopauza* találatának a felével sem rendelkezik, emiatt a tervezett KÉK betegtájékoztatóban – építkező jellegű bevezetés után – az idegen eredetű terminus használata ajánlott.

A cukorbetegség a változókorhoz hasonlóan csak érintőlegesen kerül szóba a csonttritkulással foglalkozó betegtájékoztatóban. A német betegtájékoztatókban csak a *Diabetes* fordult elő, a kompozicionálisan értelmezhető vernakuláris *Zuckerkrankheit* nem szerepel bennük, a kevés előfordulás miatt azonban ebben az esetben sem tudunk a terminusok használatára következtetni. A German Web 2023 webkorpuszban a *Diabetes* kb. 22-szer több találattal rendelkezik, mint a *Zuckerkrankheit* (lásd 1. táblázat). Ennek alapján az utóbbi elavultnak tekinthető, ami megfelel a DWDS trendgörbéiben a 2000-es években megfigyelhető nyelvhasználati tendenciáknak. A magyar standard szövegben csak a vernakuláris *cukorbetegség* terminus fordul elő, ami egybecseng a Hungarian Web 2023 webkorpusz adataival: a *cukorbetegség* találatának száma több mint kétszerese a görög–latin eredetű *diabétesz/diabetes* terminusának (lásd 1. táblázat).

A webkorpuszok gyakorisági adatai több tanulsággal szolgálnak az egészségügyi KÉK-szövegekben használható terminusok kiválasztásához. A német betegtájékoztatók vizsgálata során az idegen eredetű terminusok vártnál magasabb előfordulási arányát tapasztaltuk, olyan esetekben is, amikor vernakuláris terminus is rendelkezésre állt. A DWDS adatvizualizációs görbéi alapján az idegen eredetű terminusok terjedése a 2000-es évek elejétől figyelhető meg. A jelenség azért is figyelemreméltó, mert a német szaknyelvek terminusalkotásának legfőbb eszköze (hasonlóan az orosz és a 19. századi magyar szaknyelvekhez) a vernakuláris elemekből építkező tükröfordítás volt (Varga–Fogarasi, 2023). Napjainkban ez a terminusalkotási törekvés megfordulni látszik. Kolyuzhina és munkatársai (2024:193) a *stroke* terminus vizsgálata során az angol terminus fokozatos térnyerését figyelték meg, kiszorítva és mintegy felváltva német szinonimáit, a vernakuláris *Schlaganfall*-t és a latin eredetű *Insult*-ot. Mivel az angol és az újlatin nyelvek terminológiája görög–latin alapú (Dzukanova, 2002), sőt az angol orvosi nyelv terminuskészletének 98%-a görög–latin eredetű (Goumovskaya, 2007), nemcsak az angol eredetű, hanem a görög–latin orvosi szakszavak köznyelvben való aktiválódásából és terjedéséből is az orvosi nyelvet érő angol hatásra következtethetünk.

A német betegtájékoztatók elemzése során szerzett tapasztalatainkat felhasználva dolgozzuk ki a magyar KÉK betegtájékoztatók írásához szükséges terminuskészlet összeállításának módszerét. Mivel a némettől eltérően a magyar terminusok vizsgálatához nem áll rendelkezésre sem a napjaink nyelvhasználatát tükröző korszerű, korpuszalapú köznyelvi szótár, sem a korpuszokban való gyakorisági adatokban megfigyelhető változásokat szemléltető trendgörbe, a köznyelvben ismert, valóságosan használt és elterjedt terminusokról csak a webkorpuszokban való gyakoriság nyújthat támpontot. Ez különösen a görög–latin eredetű és a vernakuláris terminusok közötti választás során lehet segítségünkre.

Konklúzió

Jelen tanulmányunkban csontkritikus témájú német standard és KÉK, valamint magyar standard betegájékoztatót végeztünk terminológiai vizsgálatot. A német nyelvű betegájékoztatók elemzése során nyert tapasztalatokra alapozott vizsgálat a magyar nyelvű könnyen érthető betegájékoztatókban felhasználható terminuskészlet körülhatárolására irányult. A standard betegájékoztató kulcsszavai közül a megfelelő terminusokat szemantikai transzparencia, szótári adatoltság és webkorpuszokban való gyakoriság alapján választottuk ki. Eredményeink alapján a módszerek biztonságosan alkalmazhatók a magyar nyelvű KÉK egészségügyi szövegek terminuskészletének kialakítására.

A könnyen érthető nyelven készült betegájékoztatók specifikuma, hogy – témájukból adódóan – nem mellőzhetnek kulcsszavaknak minősülő terminusokat, így az elváltozások, beavatkozások, vizsgálati eljárások nevét. Standard szövegből KÉK-szövegre történő globális intralingvális fordítás során nem lehet automatikusan alkalmazni más nyelvek terminushasználatát és egyszerűsítő stratégiáit, hanem mindig az adott terminus adott nyelvben való felhasználását és lokális átváltását kell kidolgozni témaspecifikusan. Ezért nem lehet ezt a munkát kizárólag gépi fordításra bízni, még akkor sem, ha már léteznek külön a német könnyen érthető nyelv fordítására vagy létrehozására kifejlesztett fordítószoftverek.

További terveink között szerepel, hogy a magyar könnyen érthető szabályrendszer alkalmazhatóságát vizsgáljuk német szabályrendszerek és szövegminták alapján. Ebben a vizsgálatban kiemelt jelentősége van a különböző magyarázó stratégiák használatának. Magyar könnyen érthető betegájékoztató szövegminták létrehozását is tervezzük német könnyen érthető szövegek alapján, és később az így létrehozott szövegmintákat tesztelni szeretnénk elsődleges és másodlagos célcsoportok segítségével.

Hivatkozások

- Baker, M. (1995): Corpora in Translation Studies. An Overview and Some Suggestions for Future Research. *Target* 7/2. 223-243
- Csató, Zs. (szerk. 2002): *Egyszerűen, érthetően. Útmutató könnyen érthető tájékoztatók készítéséhez*. ÉFOÉSZ: Budapest
- DIN – Deutsches Institut für Normung e. V. (2025): DIN SPEC 33429 (2025): *Empfehlungen für Deutsche Leichte Sprache*. Berlin. Online elérhető: <https://www.din.de/de/mitwirken/normenausschuesse/naerg/veroeffentlichung-der-din-spec-33429-2025-03-1210752>
- Dobos, Cs. (2018): Intralingvális fordítás és szaknyelvi terminológia. In: Szoták, Sz. (szerk.) (2019): *Diszciplínák találkozása. Nyelvi közvetítés a XXI. században*. OFFI Kiadó: Budapest
- Dobos, Cs. (2022): A Könnyen Érthető Kommunikáció mint a globális intralingvális fordítás egyik sajátos típusa. *Publicationes Universitatis Miskolcensis, Sectio Philosophica*. 26/3. 67-83
- Dzukanova, B. (2002): A brief outline of the development of medical English. *Bratisl Lek Listy*. 103/6. 223-227
- Farkasné Gönczi, R. (2018): A könnyen érthető kommunikáció fogalma és szabályrendszere nemzetközi és hazai példák, illetve magyar tapasztalati szakértők javaslatai alapján. *Gyógypedagógiai Szemle*. 16/1. 67-76
- Farkasné Gönczi, R. (2021): Könnyen érthető kommunikáció – könnyen érthető élet. In: Farkasné Gönczi R. – Kármán B. (szerk.) (2021): *Könnyen Érthető Kommunikáció, egyenlő esélyű hozzáférés. Nemzetközi szakmai konferencia tanulmánykötete*. ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar: Budapest. 7-25
- Fogarasi, K. (2018): A diagnózis jelentése és jelentősége a beteg szemszögéből. In: Dombi J. – Farkas J. – Gúti E. (szerk.) *Aszimmetrikus kommunikáció aszimmetrikus viszonyok*. Szak Kiadó: Pécs
- Gruiz, K. (é.n.): *Hogyan készítsünk könnyen érthető környezetismereti segédanyagot? –Irányelvek*. Down Alapítvány: Budapest
- Goumovskaya, G. (2007): *English for Medical Studies*. English, 24. Online elérhető: <http://eng.1september.ru/article.php?ID=200702407>
- Hansen-Schirra, S. – Maaß, C.: Easy Language – Plain Language – Easy Language Plus: Perspectives on Comprehensibility and Stigmatisation. In: Hansen-Schirra, S. (Ed.) – Maaß, C. (eds) (2020): *Easy*

- Language Research: Text and User Perspectives*. Frank Thieme Verlag: Berlin.
<https://doi.org/10.26530/20.500.12657/42088>
- Horváth P. L. (2020): *A Könnyen Érthető Kommunikációs Képzési programok képzésfejlesztésének története Magyarországon a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ Egyezmény tükrében*. Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola: Eger
- Inclusion Europe és Értelmi Fogyatékosággal Élők és Segítőik Országos Szövetsége (2009a): *Információt mindenkinek! A könnyen érthető kommunikáció európai alapelvei*. ÉFOÉSZ - Inclusion Europe - Értelmi Fogyatékosággal Élők és Segítőik Országos Szövetsége: Brüsszel – Budapest
- Inclusion Europe és Értelmi Fogyatékosággal Élők és Segítőik Országos Szövetsége (2009b): *Az egész életen át tartó tanulás oktatóinak képzése*. Inclusion Europe – Értelmi Fogyatékosággal Élők és Segítőik Országos Szövetsége: Brüsszel – Budapest
- Inclusion Europe és Értelmi Fogyatékosággal Élők és Segítőik Országos Szövetsége (2009c): *Ne írjon nekünk, nélkülünk! Hogyan vonjunk be értelmi fogyatékosággal élő embereket könnyen érthető szövegek készítésébe*. Inclusion Europe - Értelmi Fogyatékosággal Élők és Segítőik Országos Szövetsége: Brüsszel – Budapest
- Kolyuzhina, V., Proskurina, A., Proskurina, O. (2024): Etymological analysis of the term «Stroke» in Russian, English and German medical terminology. In: Илунина, А. А. (отв. ред.) *Наука преобразует реальность – 2024: материалы Международной междисциплинарной научно-практической конференции, Воронеж, 1-3 апреля 2024 г.* ВГЛУ: Воронеж.
https://doi.org/10.58168/REALITY2024_191-195
- Kuna, Á. (2024): *Az orvos-beteg kommunikáció nyelvészeti elemzése. Elmélet, gyakorlat, módszer*. ELTE Eötvös Kiadó: Budapest. <https://doi.org/10.21862/BeszKutAlk2024/Kuna/6944>
- Kuna, Á. – Mány, D. (2021): „Rák, tumor, NPL”. A betegtájékoztató szövegtípusának terminológiai kérdései. In: Fóris, Á. – Bölcskei, A. (szerk.) (2021): *Tartalomfejlesztés és dokumentáció. Nyelvészeti kutatások*. Károli Gáspár Református Egyetem. L'Harmattan Kiadó: Budapest
- Ladányi, M. (2005): A grammatikalizáció kutatása és a modern nyelvelméletek. In: Oszkó, B. – Sipos, M. (szerk.): *Uráli grammatizáló*. MTA Nyelvtudományi Intézet: Budapest
- Mány, D. (2022): Információátadás és érzelmi dimenzió az orvosi szakfordításban. *Fordítástudomány* 24/1. 72-86. <https://doi.org/10.35924/fordtud.24.1.5>
- Maaß, C. (2015): *Leichte Sprache. Das Regelbuch*. LIT Verlag: Berlin
- Maaß, C. – Bredel, U. (2016): *Leichte Sprache. Theoretische Grundlagen. Orientierung für die Praxis*. DUDEN: Berlin
- Maaß, C. (2020): *Easy Language – Plain Language – Easy Language Plus: Balancing Comprehensibility and Acceptability*. Frank Thieme Verlag: Berlin. <https://doi.org/10.26530/20.500.12657/42089>
- Pusztai, F. (főszerk.) (2003): *Magyar értelmező kéziszótár. 2. átdolgozott kiadás*. Akadémiai Kiadó: Budapest.
- Péché, O. (2010): Korpusznyelvészeti módszer a fordításkutatásban. In: Zimányi, Á. (szerk.) (2010): *A tudomány nyelve – A nyelv tudománya. XIX. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus. MANYE – Eszterházy Károly Főiskola: Székesfehérvár – Eger*
- Roelcke, T. (2014): Zur Gliederung von Fachsprache und Fachkommunikation. *Fachsprache*. 36/3–4. 154-178. <https://doi.org/10.24989/fs.v36i3-4.1305>
- United States Securities and Exchange Commission (1998): *A Plain English Handbook: How to Create Clear SEC Disclosure Documents*. Washington. Online elérhető: <http://www.sec.gov/news/extra/handbook.htm>
- Varga, É. K. – Fogarasi, K. (2023): Determinologisation of Russian and German Medical Terms in the Wake of the Pandemic. In: *Scientific, Administrative and Educational Dimensions of Terminology, The 5th International Conference on Terminology, Vilnius, 19–20 October 2023, Abstracts*. Terminology Centre of the Institute of the Lithuanian Language: Vilnius
- Varga, É. K. – Lengyel, I. (2023): A betegtájékoztató nyelvi és betegjogi megfelelése egy egészségügyi internetes portál „Orvos válaszol” rovatában. *Porta Lingua*. 2023/2. 29-39
<https://doi.org/10.48040/PL.2023.2.3>
- Varga, É. K. – Vladár, Zs. – Gyenes, G. – Barta, A. (2024): “How shall I explain?": Terminology Usage in Medical Inquiries and Responses on a Hungarian website. In: Fogarasi, K. – Mány, D. (eds) *Semmelweis Medical Linguistics Conference 2024. Book of Abstracts: Implementation of Patient-centered Research Trends*. Semmelweis Egyetem Szaknyelvi Intézet: Budapest
- Vorzsák, O. – Varga, É. K. – Vladár, Zs. (2024): Usage of Easy Language on German Patient Information Pages. In: Laborda, J. G. et al. (eds): *22nd AELFE Conference 2024*. <https://semmelweis.hu/szaknyelv/en/aelfe-2024-book-of-abstracts/>

Internetes hivatkozások

1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700154.tv>
2018. évi LXXV. törvény a közszférabeli szervezetek honlapjainak és mobilalkalmazásainak akadálymentesítéséről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1800075.tv>
- Barrierefreie-Informationstechnik-Verordnung (BITV 2.0) vom 11. Juli 2013. Bundesgesetzblatt I S. 2410. https://www.gesetze-im-internet.de/bitv_2_0/BITV_2_0.pdf
- Behindertengleichstellungsgesetz (BGG) vom 27. Mai 2002. Bundesgesetzblatt I S. 2022. <https://www.gesetze-im-internet.de/bgg/BGG.pdf>
- Bundesfachstelle Barrierfreiheit, 2025. Capito. <https://www.capito.eu/leichte-sprache>
- Duden Onlinewörterbuch. <https://www.duden.de/woerterbuch>
- Európai Parlament és Tanács. (2016). 2016/2102/EU irányelv a közszféra honlapjainak és mobilalkalmazásainak akadálymentességéről. (Web Accessibility Directive 2016/2102, WAD). *Hivatalos Lap* L327, 1–15. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX%3A32016L2102>
- Európai Parlament és Tanács. (2019). 2019/882/EU irányelv a termékek és szolgáltatások akadálymentességi követelményeiről (European Accessibility Act, EAA). *Hivatalos Lap* L151, 70-115. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32019L0882>
- German Web 2023 (deTenTen23): https://app.sketchengine.eu/#dashboard?corpname=preloaded%2Fdetenten23_rft3
- Gesetz zur Umsetzung der Richtlinie (EU) 2019/882 des Europäischen Parlaments und des Rates über die Barrierefreiheitsanforderungen für Produkte und Dienstleistungen und zur Änderung anderer Gesetze [Barrierefreiheitsstärkungsgesetz, BFSG]. *Bundesgesetzblatt* I S. 2970. <https://www.bundesfachstelle-barrierefreiheit.de/DE/Fachwissen/Produkte-und-Dienstleistungen/Barrierefreiheitsstaerkungsgesetz/FAQ/faq.html?nn=0843b1e9-beed-4db2-91d5-c7378699003e#doc3b6cac20-a0bb-4b25-9f16-69d6e89b60cbodyText20>
- Hungarian Web 2023 (huTenTen23): https://app.sketchengine.eu/#dashboard?corpname=preloaded%2Fhutenten23_hp2
- Inclusion Europe: *Információ mindenkinek*, (2017): https://www.inclusion-europe.eu/wp-content/uploads/2017/06/HU_Information_for_all.pdf
- Inclusion Europe: *Information für alle*, (2017): https://www.inclusion-europe.eu/wp-content/uploads/2017/06/DE_Information_for_all.pdf
- Könnyen érthető kommunikáció alkalmazásához kapcsolódó módszertani ismeretek: <https://konnyenertheto.gonczirita.hu/ismeret/modszertan/>
- Közös Európai Nyelvi Referenciakeret: <https://europass.europa.eu/hu/common-european-framework-reference-language-skills>
- Lebenshilfe* (1987-): Das Magazin in Leichter Sprache. <https://www.lebenshilfe.de/informieren/publikationen/magazin-mit-leichter-sprache?srsId=AfmBOoorWxAsEsaCHBUTv97Nwsq-Qo7cFvmrNaKpmciW0piVLRqOUyei>
- Netzwerk Leichte Sprache: *Die Regeln für Leichte Sprache* (2022): https://www.netzwerk-leichte-sprache.de/fileadmin/content/documents/regeln/Regelwerk_NLS_Neuaufgabe-2022.pdf
- Országgyűlés Hivatala: *Az online tér akadálymentessége*. Infojegyzet 2022/18. 2022. október 21. 1-3. https://www.parlament.hu/documents/10181/63291245/Infojegyzet_2022_18_akadalymentes_online_ter.pdf/8e3e33b7-23be-a6fe-ee96-5da97da8ccf8?t=1666339365852

Betegtájékoztató oldalak:

- webbeteg.hu. <https://www.webbeteg.hu> (2008-2025 Webbeteg Kft.)
- Patienten-Information.de. <https://patienten-information.de> (Ärztliches Zentrum für Qualität in der Medizin, ÄZQ). (jelenleg nem elérhető)
- Egészségvonal. <https://egeszsegvonal.gov.hu> (Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központ)
- Osteoporose verstehen. <https://www.osd-ev.org/osteoporose> (Osteoporose Selbsthilfegruppen Dachverband e.V.)
- Osteoporose – Informationen in Leichter Sprache. https://gesundheits-leicht-verstehen.de/wp-content/uploads/2022/08/Osteoporose-LS_DGE_Allgemein_final_11.07.2022.pdf (Special Olympics Deutschland e.V.)
- Apotheken-Umschau. Gesundheitstipps und Infos zu Medizin, Krankheiten, Therapien, Laborwerten und Medikamenten. (Wort & Bild Verlag Konradshöhe GmbH & Co. KG.). <https://www.apotheken-umschau.de>

The applicability of Easy Language on Hungarian patient-information websites

There is an increasing societal need to ensure the rights of people living with linguistic and cognitive barriers, including their right to access health information. This need is addressed by the guidelines of Easy Language; however, no specific recommendations are yet available for Hungarian Easy Language texts in the medical domain. In the present study, we examined which terms may be recommended for future Hungarian Easy Language patient information materials. Our research builds on an earlier pilot study in which we analysed the use of terminology and term-explanation strategies in German standard and Easy Language patient-information text pairs. The corpus of this study consists of three subcorpora: Hungarian standard-language patient-information texts on osteoporosis from the website Webbeteg.hu, and German standard-language as well as German Easy Language patient-information texts on the same topic. Using software-supported and manual methods, we extracted the terms from the three subcorpora. These were then classified into levels of medical terminology based on dictionary data and analysed in terms of semantic transparency and corpus frequency. In this paper, we present a step-by-step procedure for compiling a set of recommended terms for Hungarian Easy Language patient-information materials, starting from standard Hungarian texts. In the future, our aim is to develop Easy Language sample texts in cooperation with medical doctors and special-education professionals, and to test them with the relevant target groups.

Keywords: *medical terminology, Easy Language, patient information materials, corpus-based analysis, Languages for Specific Purposes*

Melléklet

1. melléklet. A standard (St) és a könnyen érthető (KÉK) betegájékoztatók terminushasználatának összehasonlítása, az ÉKsz² és a Duden szótárak alapján meghatározható szaknyelvi szinttel

Terminus Magyar St	Előfordulás Magyar St	ÉKsz ²	Terminus Német St	Előfordulás Német St – KÉK		Duden	Jelentés
csont	108	1	knochen	193	22	1	csont
csonttritkulás	103	2	osteoporose	88	36	2	csonttritkulás
kezelés	67	1	knochendichte	40		3	csontsűrűség
oszteoporózis (osteoporosis)	59	3	stabilität	38		1	stabilitás
kalcium	52	2	calcium (kalzium)	35	22	1	kalcium
kockázat	51	1	knochenumbau	30		3	csontátépülés
betegség	49	1	knochenmasse	24		3	csonttömeg
gyógyszer	45	1	vitamin	23	22	1	vitamin
fájdalom	40	1	trabekel	22		2	csontgerenda
vizsgálat	36	1	bewegung	20	7	1	mozgás
törés	34	1	knochenschwund	18	2	2	csonttritkulás
vitamin	29	1	gewebe	18		2	szövet
beteg	28	1	knochenbälkchen	17		3	csontgerenda
csonttörés	27	1	skelett	17		1	váz, csontváz
csontsűrűség	26	3	knochengewebe	16		2	csontszövet
gerinc	25	1	körper	16	11	1	test
szervezet	24	1	knochensubstanz	15		2	csontállomány
csonttömeg	23	3	therapie	15		2	gyógykezelés
orvos	20	1	osteoblast	13		2	csontképző sejt
készítmény	18	1	fraktur	13		2	törés
hormon	17	2	aktivität	13		1	aktivitás
megelőzés	17	3	osteoklast	12		2	csontfaló sejt
mellékhatás	16	1	umbau	12		1	átépülés
csontvesztés	15	3	abbau	11		1	leépülés
menopauza	15	3	risiko	11	10	1	kockázat